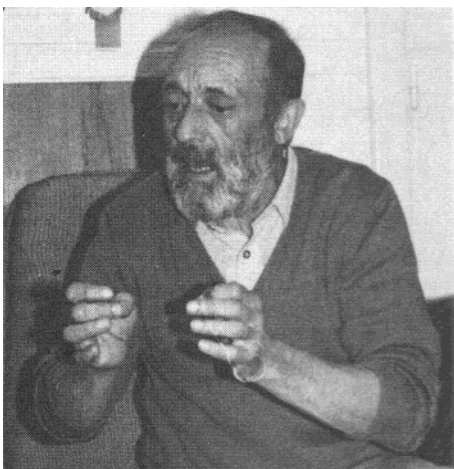

Thema - Vakbeweging in het buitenland ▼ België

Onze klasse heeft een naam!

Als je iets over de arbeidersstrijd in België te weten wil komen, moet je met Jan Cap en mensen zoals hij gaan praten. Want ook in België zijn de media, op uitzonderingen als De Morgen na, spreekbuizen van het kapitaal en van burgerlijke politici en vakbondsleiders. Jan Cap vertelt een ander verhaal, dat aan wie zich inzet voor een strijd bare en demokratiese vakbeweging moed en uitzicht kan geven.

Mijnstaking

Jan, er is nu een belangrijke etappe in de mijnen afgesloten. De mijnwerkers hebben in 1986 en 1987 gestaakt tegen sluiting. Weinigen hadden dit nog durven hopen na de massale desinformatiekampanje tegen de mijnwerkers. Toch hebben zij een heldhaftige strijd aangebonden. Die delegees die hen wel en trouw hebben geleid, behaalden bij de - geheime - sociale verkiezingen een verpletterende overwinning. Toch zijn ze op het punt van de sluiting zelf verslagen: 10.000 arbeidsplaatsen gaan verdwijnen. Uw besluiten uit dit alles?

Achterop zijn onlangs voltooide boek 'In naam van mijn klasse', volgens geestdriftige lezers 'een handboek voor de klassenstrijd', vonden wij dit portret, handig als introductie. 'Wellicht de bekendste arbeider en arbeidsleider van België. Ook hij heeft een lange weg afgelegd. Van de KAJ over de KWB naar het ACV (Algemeen Christelijk Vak verbond)). Als hoofddelegee (hoofdafgevaardigde, zelf werkzaam op het bedrijf, dus niet vrijgesteld) op de scheepswerf van Boel Temse, schreef hij als het ware de syndikale geschiedenis van dit strijdbare arbeidersbastion. Tot hij door zijn eigen bond uit zijn functie werd gezet. Maar Cap gaf het niet op. Na veel denken en discussiëren werd hij uiteindelijk lid van de Partij van de Arbeid (van België wel te verstaan, een revolutionaire organisatie). 'Geef de arbeidersklasse nieuwe ideeën, geef hen de kennis over meerwaarde, rijkdom en macht. Door die kennis kunnen ze weer trots worden op hun klasse, hun klassebewustzijn herstellen.' De man die dit geschreven heeft, zijn we onlangs gaan opzoeken. (Denk erom bij het lezen van wat volgt, dat men in België de woorden 'patroon' en 'patronaat' gebruikt, minder verzoenende termen dan 'werkgever'. De vakbond wordt ook 'syndikaat' genoemd, vanwaar 'syndikaal'.)

Jan Cap: Aan de mijnwerkers is niets te verwijten, die hebben hun strijd gevoerd zoals het hoorde. Ten eerste: hun bestuurders, onafgezien van welke bond, die hebben gefaald. Wat ze gisteren nog aanbeden hebben, dat verbranden ze vandaag. Ten tweede: politiek gezien zijn hier de klassieke partijen ook aan de kant blijven staan, wel af en toe eens een beetje meeroepend met de mijnwerkers, maar als het erop aankwam, hebben ze hen eigenlijk politiek verkocht, in opdracht en in functie van de ekonomies machtigen, die een strategie en een plan hadden om te zeggen: de mijnen moeten dicht. Want het heeft iets te maken met heel de energieproblematiek (in Nederland is dat ook zo geweest). Zij bepalen: dat moet er gebeuren. Dat is geen toevalligheid hè, die hebben een zicht naar het jaar 2000 en verder en iedere stap zetten die ook bewust. Ze moeten natuurlijk daar politiek voor mee krijgen, en managers zoals een Ghyselinck die het zo met de vakbonden kan overeenkomen om te zeggen: 'jongens, op die manier kan het in alle rust verlopen', want dat is hun bedoeling:

de rust moet blijven, wat het ons ook kost. De mensen, en dat is dramaties, waren bereid en hebben het getoond. De mensen hebben het zelf, in een spontane staking, moeten doen, zonder vakbondsleiding, en wat ze gedaan hebben vind ik gewoon fantasties. Wat ik ook wil vaststellen over de mijnen is: dat de arbeiders, door het feit dat ze iets gedaan hebben, toch veel bewuster geworden zijn. Omgekeerd: zolang ge niets doet, kunt ge niet bewust worden. Ik ben bijvoorbeeld meubelmaker. Als ik een boom zie en ik wil daar een kast uit maken, dan moet ik die boom tot planken zagen, die bewerken totdat ik een meubel heb. Door het feit dat ik dat doe, ga ik zoveel moeilijkheden ondervinden en zoveel ervaring krijgen, dat ik voor een tweede keer zal weten hoe ik het beter kan.

Dat is ook zo in een strijdfase. Door het feit dat ge iets onderneemt, leert ge, dat is een ongelooflijke scholing. Dat was ook onze kracht bij Boel op de scheepswerf, want wij hebben het niet kunnen doen vanuit de studie, wij hebben alles moeten beginnen te leren in konkreto, in de tegenstellingen (en later is daar de studie bijgekomen). Wel, ook bij de mijnwerkers is dat zeer voelbaar. Door de moeilijke en principiële strijd die ze gevoerd hebben, zijn ze syndikaal bewust geworden tot zelfs politiek bewust. Want ze weten wel wat er aan het gebeuren is. Ze hebben de slag nog niet ten volle kunnen ophalen, dat is waar, maar verliezen doet een arbeider nooit; ik druk dat altijd zo uit, omdat hij soms niet veel te verliezen heeft. En in dit geval hebben ze zich syndikaal sterk kunnen maken aan de basis, en hebben ook nog een premie (maar ze stonden een beetje met de rug tegen de muur na verloop van tijd) die oorspronkelijk 400.000 F was, kunnen verhogen naar 800.000 F. Ik bedoel daar maar mee, mensen hebben een bereidheid om te vechten voor hun leven en voor hun werk, maar ze worden teveel in de steek gelaten.

Boelwerf

Maar op de werf van Boel Temse zijn de mensen, ondanks de vele lessen toch door de knieën gegaan. Er is bijvoorbeeld nog geen massa-aktie gekomen tegen het feit dat de patroon daar de hele ABVV-delegatie ontslagen heeft. (ABVV: Algemeen Belgisch Vakverbond)

Jan: Ge moogt niet onderschatten dat het patronaat ook leert. Misschien op bepaalde momenten zelfs meer dan wij. Geld hebben ze, de kennis kunnen ze opkopen. Ik heb dat bij ons ook gezien. Op een gegeven moment in 1978, de lock out (uitsluiting), zijn begonnen zich te heroriënteren door psychologen, sociologen, advocaten, in seminars, afzonderingsvergaderingen (zoals de voetballers voor een belangrijke match). Alles opgezet om te zeggen: 'wat hebben wij nu geleerd en hoe moeten wij ons gaan opstellen, opdat dit en dat niet meer zou kunnen gebeuren en om die aktie in de kiem te smoren'.

Een tweede zaak is het volgende. Hoe dieper dat we in de crisis gegaan zijn, hoe meer dat er een groot deel van onze vakbondsleidingen gekapituleerd heeft. Dat grijpt de mensen ook sterk aan, hoor. Want een arbeider is zo: hij kan soms erg afgeven op de vakbonden 'ze hebben ons verkocht, verraden', maar uiteindelijk is hij aangesloten en meent hij dat door gesyndikeerd en verenigd te zijn, dat hij een kracht kan ontwikkelen en hij verwacht van zijn leiding dat die de strijd aanpakt. Dat hebben we minder en minder gezien. Ook op Boel. Ondertussen is die vakbondsleiding zodanig krampachtig, verzwakt ... In plaats van hen te leren militeren en hen opstandig te maken zeggen die: 'beter dat er 400 buitengaan, dan kunnen er 800 blijven'. Door 101 middeltjes zoeken ze ook om de mensen toch maar te vergiften met 'jongens, het realisme, geen avonturen, want dan weet ge niet waar we uitkomen'. Dat heeft iets te maken met het inhoudelijke, met wat ze over mens en maatschappij denken. Maar het geeft ook een negatieve indruk bij de arbeiders en arbeiders zijn er soms ook wel eens gevoelig voor. Plus daarbij het hele crisisgebeuren en het politiek gebeuren.

En ge zegt: er is te weinig reaktie gekomen op het ontslag van de ABVV-ers op de Boelwerf. Ogenscheinlijk is dat zo, maar denk eens aan het feit dat ze de basiseenheid en de basiswerking eerst uitgemord hebben, te beginnen met de afzetting van 26 afgevaardigden door het ACV zelf, om dan hun slag te kunnen thuishalen in het ABVV. Wij waren tot zo een eenheid gekomen en hadden al zo een demokratiese vakbondswerking op het bedrijf kunnen uitbouwen, dat zelfs een vakbondsleiding ons niet meer kon dwingen of kon zeggen: 'dat moogt ge doen en dat moogt ge niet doen'. Wij stelden zelf de principes vast, stelden zelfde eisenprogramma's op en de aktieplannen, dat was onze sterkte. De vakbondsleiding, die zat ermee verveeld, die wil niet gekommandeerd worden, die heeft de pretentie dat zij weet hoe het kan of niet kan. En hier was het dus andersom, hier was het de basis die het hen zegde, zij hebben het maar moeten begrijpen. Wat ten andere hun juiste rol is, dus het was eigenlijk een prachtig voorbeeld van hoe het moest. Maar het was ook de reden waarom het kapot moest en vanuit het patronaat en vanuit de vakbondsleiding. Ogenscheinlijk heeft onze basiswerking toen een hevige deuk gehad en de arbeiders waren nog niet zo gemotiveerd om het roer zelf in handen te nemen. Arbeiders wensen wat te doen, maar ze moeten een leiding hebben.

Ik ben niet van die theorie 'laat alles maar gebeuren, het zal wel een keer losspringen vanzelf. Ik geloof wel dat er zaken vanuit arbeiders zullen losspringen, maar als daar geen leiding op voorbereid is, is dat een ramp want dan gaat dat een doelloos spel zijn, waar dat de ontgoocheling daarna nog tien keer groter zal zijn dan ervoor. Een juiste leiding, ik hecht daar zeer, zeer veel belang aan. Dat is het grootste euvel: dat die leiding niet meer in funktie staat van wat wij wensen.

Vakbondsleiding

Hoe is dat zo gekomen, persoonlijke financiële belangen? Baantjesjagerij? Is de oplossing: geen bezoldigden meer?

Jan: Ge moet een onderscheid

maken. Een kapitalist is voor mij een kapitalist, een vakbondsleider is voor mij altijd nog iets anders. In mijn opvatting behoort hij nog tot onze klasse. Het grote drama van de vakbondsleiding is volgens mij wel haar zwakte en stuurloosheid, die voortkomt uit haar zienswijze. 'In welke maatschappij willen zij leven?'

Voor mij zijn er maar twee kanten: ofwel kiest ge voor de arbeiders, ofwel beaamt ge de kapitalistische logika en produktiewijze, die uiteindelijk gebaseerd is op uitbuiting, winst en moordende konkurrentie. Als ge die onderschrijft, dan gaat ge logieserwijze, stuk voor stuk, als de arbeiders in verzet komen, in tegenstelling komen met die arbeiders, want door het feit dat ge dat kapitalistische denken aanneemt, moet ge op den duur gaan zeggen:

'jongens, we moeten flexibel zijn hoor, want het bedrijf kan het niet meer runnen, we kunnen niet meer konkurreren', want met dat woordje slaan ze alles dood.

En morgen is het iets anders; morgen zegt die baas: 'jongens, we kunnen het niet meer bolwerken hoor, we moeten een beetje inleveren'. In dat logiese denken zitten de vakbondsleiders en ze zijn alleen nog voor aktieve kapitalisten en tegen passieve kapitalisten. Aktief kapitalisme, dat past in hun denken en in hun kaart, omdat er dan, hopen ze althans, wat kruimels van de tafel vallen die zij dan aan hun mensen kunnen bedelen en dan hebben ze zich weer waar kunnen maken. En het is altijd maarte geven en in te leveren, nu. Er zijn geen kruimels meer. Ze zitten dus natuurlijk in een zeer moeilijke situatie.

Het is hun systeem

Maar wat stel je dan tegenover de dreiging met werkloosheid of met failliet?

Jan: Een zeer delikaat en moeilijk probleem, omdat het altijd een zekere vertwijfeling wekt. Bijvoorbeeld, ik ben er zeker van dat men de scheepsbouw in België heeft afgeschreven vanuit het winstmotief waarop het kapitalisties systeem gebaseerd is; er is niet meer te rapen, de beste jaren zijn voorbij. Die patroon komt zeggen: 'jongens, 't is moeilijk zulle, maar als we nu eens 10 procent zouden inleveren hè, of als we nu samen naar de regering trekken en we vragen terug twee miljard

kredieten en subsidies, dan gaat het nog. En laat ons hand in hand', want die durft dat, een patroon klappt dan ook van solidariteit, als het past in zijn kraam, dan zegt hij dus: 'hand in hand, ik wil daar wel mee voorop stappen hoor, en ik zal de vlag nog dragen'. Wel, voor mij komt het hier op neer van 'van achterboot tot zeeschip', zo betitel ik de Boelwerf. De werf bestaat meer dan 150 jaar. Tienduizenden mensen hebben daar gewerkt, tientallen generaties hebben daar hun beste krachten, hun leven gegeven en waar is dat nu allemaal naar toe? Ze zijn begonnen met een achterboot en nu is dat een groot zeeschip.

Waar is die winst allemaal naar toe? Wel, dan zeg ik, en dat was mijn visie altijd: 'ik lever hier nooit ofte nooit één frank in, omdat ik wil bewijzen dat dit bedrijf rendabel was en nog is, maar dat het leeggeroofd is. Dan is hem beginnen opsplitsen zoals een boom groeit en die krijgt allemaal vertakkingen, met tientallen zijn er gekomen, dat we ze zelf niet meer kunnen volgen. Ik heb het ook met een ander beeld proberen voorstellen, als visputten. Hij is begonnen met vier visputten en nu heeft hij er misschien al honderd, ik kan ze allemaal niet meer tellen, grote en kleine, met alle soorten vis. Hij zit in de transport, in de bank, hij heeft tientallen pvba-kes (BV's), vennootschapkes, allerhande, ongelooflijk. Dat heeft hij allemaal geroofd van ons.

Dus, ook als een kleine fabriek op de fles zou gaan, zou jij zeggen: geef ons nu maar wat terug van de winst die ge op ons gemaakt hebt, zoek zelf maar naar de financiële oplossing?

Jan: Zeker, als de kapitalisten de pretentie hebben dat zij het systeem dat volgens hen het beste is willen toepassen in een maatschappij, dan moeten ze daar ook ten volle de verantwoordelijkheid voor dragen en het gaat bij mij niet op en ik heb dat al tientallen keren gezegd, als het hen wat moeilijk gaat, vooral door de moordende concurrentie, maar die heb ik niet uitgevonden, dat ze bij ons komen smeken. Dat noem ik van de os en de ezel. Ofwel runnen ze hun zaken van de eerste frank tot de laatste tout court, ofwel blijven ze eraf, en dan gaan we het zelf doen.

In naam van de concurrentie

In theorie heb je wel gelijk, maar in de praktijk is het nogal vaak eens: 'als wij het werk niet doen, doet een ander het. Als wij niet toegeven, doen ze het elders wel'. Een duidelijk voorbeeld zien we in het uitspelen van de havens tegenover elkaar.

Jan: Het heeft iets te maken met een hoger-liggende opvatting, een bewustere opvatting. Het blijft moeilijk om dat duidelijk te maken, het komt voor datje in zo'n situatie komt. Wij hebben van ze leven ook eens zo iets geweigerd, ja, en dan deden anderen het, dat is waar, maar op bepaalde momenten zul je toch keuzes moeten maken. Als wij concurrentie zouden willen toepassen, hetgeen onze baas van ons wenst, dan moeten we morgen allemaal gaan werken als zuidkoreaantjes met de mitraillette in onze rug. Zo

wensen wij niet te werken. Concurrentie, tot wat leidt dat? Dat leidt er uiteindelijk toe dat we elkaar zullen uitmoorden. Dat heb ik in de scheepsbouw meegemaakt, dat men probeert de paswerker, de goede geschoolde, te laten vechten tegen de verver / ontroester. Ik heb me daar altijd, met alle kracht die ik heb, tegen verzet om die fundamentele gelijkheid, ook kwa loon. De concurrentie noem ik een moordend tuig, omdat in haar naam alles mogelijk is. Waar eindigt het, als we ons erdoor laten meeslepen? Kapitalisten zullen zich altijd terug verplaatsen naar waar het weer goedkoper is, naar waar ze nog meer kunnen uitbuiten, waar ze nog meer kunnen afjakkeren en de mensen nog meer kunnen onderdrukken. Dus, het is een aanval op het geheel van onze klasse. En ik voel, en dat is mijn kommunistiese opvatting, de lotsverbondenheid; dat ik behoor tot een klasse

en dat ik die arbeider, onafgezien waar hij leeft of woont, dat ik die niet moet gaan bekonkurreren, dat hij eraan kapot gaat ofte weinig heeft. Ik vertrek daarvan, dat er zoveel energie is, zoveel productie voortgebracht kan worden, zelfs rijkdom is, en als we die in wederzijds voordeel zo kunnen omwisselen, of zaken doen met elkaar, dat iedereen een normaal en menselijk leven kan leiden.

*Dirk Nimmegeers
(ABOP)*

**Wie uitgebreider kennis wil maken met de opvattingen van Jan Cap - over het waarom van zijn toetreden tot een revolutionaire partij en hoe zo'n partij volgens hem moet werken - wordt zijn autobiografiese getuigenis warm aanbevolen. 'In naam van mijn klasse', uitgegeven bij EPO. In Nederland verspreid door uitgeverij De Geus.
[zie ook marxists.org]**